

The Elul Program is dedicated in memory of Rabbi Dr. Akiba and Rebbitzin Byrdie Predmesky by their children Rabbi Joel and Shulamith Cohn and family

Rabbanit Surale Rosen

Ya'akov Avinu's Tshuva

1) בראשית פרק כז

- (יח) וַיָּבֵא אֶל־אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִי מִי אַתָּה בְּנִי:
(יט) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אֲנֹכִי עָשׂוּ בְּכֹרֶךָ עֲשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי קוּם־נָא שָׁבָה וְאֶכְלֶה מִצִּידִי בְּעִבּוֹר תִּבְרַכְנִי נְפֹשְׁךָ:
(כ) וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל־בְּנוֹ מִה־זֶה מִה־רַתַּת לְמִצְאָה בְּנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרַה יְקֹנֶק אֶלְהִיךָ לְפָנָי:
(כא) וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל־יַעֲקֹב גְּשֶׁה־נָּא וְאִמְשָׁךְ בְּנִי הֲאֵתָה זֶה בְּנִי עָשׂוּ אִם־לֹא:
(כב) וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יַצְחָק אָבִיו וַיִּמְשָׁהוּ וַיֹּאמֶר הֲקֵל קוֹל יַעֲקֹב וְהִיָּדַים יָדַי עָשׂוּ:
(כג) וְלֹא הִפְרִיזוּ כִי־הָיוּ יָדָיו כִּי־דַי עָשׂוּ אֲחִיו שְׂעֵרֶת וַיִּבְרַכְהוּ:
(כד) וַיֹּאמֶר אַתָּה זֶה בְּנִי עָשׂוּ וַיֹּאמֶר אָנִי:
(כה) וַיֹּאמֶר הַגִּשָּׁה לִי וְאֶכְלֶה מִצִּיד בְּנִי לְמַעַן תִּבְרַכְךָ נְפֹשִׁי וַיִּגַּשׁ־לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ לֶחֶם וַיִּשְׁתָּה:
(כו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו יַצְחָק אָבִיו גְּשֶׁה־נָּא וְשָׁקֶה־לִּי בְּנִי:
(כז) וַיִּגַּשׁ וַיִּשְׁק־לוֹ וַיִּרַח אֶת־רִיחַ בְּגָדָיו וַיִּבְרַכְהוּ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית רִיחַ בְּנִי כְּרִיחַ שֵׂדֶה אֲשֶׁר בִּרְכָה יְקֹנֶק:
(כח) וַיִּתֵּן־לָהּ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֵב דָּגָן וְתִירֹשׁ:
(כט) יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים הִנֵּה גְבִיר לְאֲחִיךָ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנִי אִמְרָה אֲרַבְרִיךָ אֲרוּרָה וּמְבָרְכִיךָ בְּרוּךְ:
(ל) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלָה יַצְחָק לְבַרְכָּה אֶת־יַעֲקֹב וַיְהִי אָף יָצָא יַצָּא יַעֲקֹב מֵאֵת פָּנָיו יַצְחָק אָבִיו וְעָשׂוּ אֲחִיו בָּא מִצִּידוֹ:
(לא) וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מִטְעָמִים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יְקֹם אָבִי וַיֹּאכַל מִצִּיד בְּנוֹ בְּעִבְרָתוֹ תִּבְרַכְנִי נְפֹשְׁךָ:
(לב) וַיֹּאמֶר לוֹ יַצְחָק אָבִיו מִי־אַתָּה וַיֹּאמֶר אָנִי בְּנֶךָ בְּכֹרֶךָ עָשׂוּ:
(לג) וַיִּחַדַּד יַצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אֲפֹאֵה הוּא הַצֵּד־צִיד וַיָּבֵא לִי וְאֶכַל מִכָּל בְּטָרָם תִּבּוֹא וְאִבְרַכְהוּ גַם־בְּרוּךְ יְהִי:
(לד) כִּשְׁמַע עָשׂוּ אֶת־דְּבָרֵי אָבִיו וַיַּצְעֵק צַעֲקָה גְּדֹלָה וּמְרָה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בְּרַכְנִי גַם־אָנִי אָבִי:

(לה) ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך:

2) בראשית רבה (וילנא) פרשת תולדות פרשה סז סימן א

א [כז, לג] ויחרד יצחק חרדה גדולה, כתיב (משלי כט) חרדת אדם יתן מוקש ובוטח בה' ישוגב חרדה שחרדה רות לבועז, שנאמר (רות ג) ויחרד האיש וילפת, יתן מוקש בדין היה לקללה אלא ובוטח בה' ישוגב נתן בלבו וברכה ויאמר ברוכה את לה' בתי, חרדה שהחריד יעקב ליצחק שנאמר ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, יתן מוקש, בדין היה לקללו אלא ובוטח בה' ישוגב שברכו ואמר גם ברוך יהיה.

3) בראשית רבה (וילנא) פרשת תולדות פרשה סז סימן ד

ד [כז, לד] כשמוע עשו את דברי אביו, א"ר חנינא כל מי שהוא אומר שהקב"ה וותרן הוא יתוותרון בני מעוהי, אלא מאריך אפיה וגבי דיליה, זעקה אחת הזעיק יעקב לעשו דכתיב כשמוע עשו את דברי אביו ויזעק זעקה והיכן נפרע לו בשושן הבירה שנאמר (אסתר ד) ויזעק זעקה גדולה ומרה עד מאד

4) בראשית רבה (וילנא) פרשת תולדות פרשה סז סימן ב

ב ויחרד יצחק חרדה גדולה וגו', א"ר חמא בר"ח מאד מחרדה שחרד על גבי המזבח, אמר מי הוא זה שנעשה סרסור ביני לבין המקום שיטול יעקב את הברכות, כלפי רבקה אמרו, א"ר יוחנן מי שיש לו שני בנים אחד יוצא ואחד נכנס חריד אתמהא, אלא בשעה שנכנס עשו אצל אביו נכנסה עמו גיהנם, רבי אחא אמר התחילו כתלי הבית מרתיתים, הדא הוא דהוא אמר מי אפוא מי הוא זה שהוא עתיד ליאפות כאן אני או בני יעקב, אמר לו הקדוש ברוך הוא לא את ולא בנך אלא הוא הצד ציד הוא

5) רמב"ן בראשית פרק כז פסוק לג

(לג) בטרם תבא ואברכהו גם ברוך יהיה - אין דרך החרד חרדה גדולה עד מאד וצועק "מי הוא אשר רמני לברך אותו" שישלים צעקתו לאמר מיד "גם ברוך יהיה", אבל היה ראוי שיקללהו, ועוד, כי היה עשו צועק עליו לאמר "ולמה תברכהו עתה אבי", ואיך יאמין עשו כי במרמה היה מתחלה, בראותו כי עתה יברך אותו ברצונו:

והנכון בעיני שהוא לשון הווה, יאמר, מי איפוא הוא הצד ציד אשר היה יכול לרמותי שאברכהו, וגם שיהיה ברוך על כל פנים, כי ידעתי כי ברוך הוא. או טעמו וגם ברוך יהיה על כרחי, שאי אפשר לי להעביר הברכה ממנו, כי מאז שברך אותו ידע ברוח הקדש שחלה ברכתו עליו:

וזוהו טעם החרדה הגדולה אשר חרד, כי ידע שאבד בנו האהוב לו ברכתו לעולם. וזה טעם בא אחיך במרמה - כי אחר שאמר מי איפוא, נתן דעתו שהבא אליו היה יעקב, שאי אפשר שתחול הברכה רק בזרעו:

6) ירמיהו ט ג

אִישׁ מֵרֵעֵהוּ הִשְׁמְרוּ וְעַל־כָּל־אָח אֶל־תִּבְטְחוּ כִּי כָל־אָח עֲקוּב יַעֲקֹב וְכָל־רֵעַ רָגִיל יִהְיֶה:

Beware, every man of his friend! Trust not even a brother! For every brother takes advantage, Every friend is base in his dealings.

7) ספרי דברים פרשת כי תבוא פסקא שא

ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אובד אבי, מלמד שלא ירד אבינו יעקב לארם אלא על מנת לאבד ומעלה על לבן הארמי כאילו איבדו

8) Sifre Devarim 301

“Saying⁵ before HASHEM your God: an *Aramaean* [desired] to *destroy* my father” (Dt.26:5). This teaches that Father Jacob descended [from the Land] to Aram **only on the condition that he be destroyed (*li'abeid*)**, and that Laban, the Aramaean, be considered as if he *had destroyed* him (*ybedo*).

9) Rashbam Devarim 26:5

The meaning of the word אובד here is similar to תועה, the root Avraham used to describe wandering without specific objective, almost like walking because one is lost. The word occurs clearly in that sense in Psalms 119,176 בקש עבדך, “I have strayed like a lost sheep; search for Your servant, etc.!” We also find the word in this connotation in Jeremiah 50,6, עמי רועיהם התעום, “My people were lost sheep; their shepherd led them astray.”

10) Ibn Ezra Devarim 26:5

lost is an intransitive verb. If the **Aramean** referred to Lavan, then the verb would be in the transitive *hif'il* or *pi'el* form. Besides, what sense is there to say, “Lavan tried to destroy my forefather, and he went down to Egypt”? Lavan never considered going

down to Egypt! The plausible interpretation is that the **Aramean** refers to Yaaqov, as if Scripture had said, "When my forefather was in Aramea, he was lost" — meaning, he was a pauper, without property.

11) **Chizkuni Devarim 26:5**

אבי ארמי אובד אבי, "my forefather used to be a wandering Aramean;" this verse has been abbreviated. In full, it should have read: "Yaakov my forefather was a wandering Aramean." While he was serving Lavan in Aram he was no better than a wandering Aramean, he had no house or land of his own; he was not even a resident in that country."

12) **Sforno Devarim 26:5**

אבי ארמי אובד אבי, my father, i.e. Yaakov, who was for a while a wandering lost person without a home of his own, was not at the time able to establish a nation deserving or fit to inherit this land.

13) **בראשית רבה ע יט**

כל אותו הלילה היה קורא לה רחל והיא עונה. "ויהי בבוקר והנה היא לאה..." אמר לה: מה? רמאית בת רמאי! אמרה לו: ויש סופר שאין לו תלמידים ¹⁹? לא כך היה אביך קורא לך עשו ואתה ענית לו ²⁰...

14) **מדרש תנחומא (בובר) פרשת ויצא סימן יא**

[יא] ד"א וירא ה' כי שנואה לאה. לא מפני שהיא שנואה בפני בעלה, אלא מפני שהוכיחה אותו שעבד יעקב שבע שנים ברחל, שאמרה לו אמו וישבת עמו ימים אחדים (בראשית כז מד) וישב שם שבע שנים. ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי וגו', ויהי בערב ויקח את לאה בתו וגו' (שם /בראשית/ כט כא כב) כל הלילה היתה עשה עצמה כרחל, כיון שעמד בבקר והנה היא לאה, אמר לה בת הרמאי למה רמית אותי, אמרה לו ואתה למה רמית אביך, כשאמר לך האתה זה בני עשו, ואמרת לו אנכי עשו בכורך, ואתה אומר למה רימיתני, ואביך לא אמר בא אחיך במרמה, ומתוך הדברים הללו שהוכיחה אותו התחיל שנואה, אמר הקדוש ברוך הוא אין רפואתה של זו אלא בבנים, ובעלה נכסף לה, לפיכך וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה, ודוד מקלס עושה משפט לעשוקים (תהלים קמו ז).

15) **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בראשית פרשת וישלח פרק לד סימן יג**

יג) ויענו בני יעקב וגו' במרמה. כשם שלקח יעקב הברכה במרמה והיא חכמה, כך ויענו בני יעקב במרמה, ושמה תאמר ברמיה, ת"ל אשר טמא את דינה אחותם, כדן וכשורה עשו:

16) **של"ה פרשת וישב מקץ ויגש דרך חיים תוכחת מוסר**

צא ולמד איך משלם הקדוש ברוך הוא מדה כנגד מדה, ביעקב נאמר (שם כז, טז) 'ואת ערת גדיי העזים הלבישה', כנגד זה 'ויטבלו את הכתנת בדם' (שם לז, לא), להכחישו. הוא גרם 'ויחרד יצחק חרדה גדלה' (שם כז, לג), כנגד זה חרד גם כן חרדה גדולה בשעה שאמר (שם לז, לב) 'הכר נא' וגו'.

17) בראשית רבה (וילנא) פרשת וישב פרשה פד סימן ה

ה מה כתיב למעלה מן הענין ואלה המלכים וגו' וכתיב הכא וישב יעקב, א"ר חוניא משל לאחד שהיה מהלך בדרך וראה כת של כלבים ונתיירא מהם וישב לו ביניהם, כך כיון שראה אבינו יעקב עשו ואלופיו נתיירא מהם וישב לו ביניהם, א"ר לוי משל לנפח שהיה פתוח באמצע פלטיא ופתח בנו זהבי פתוח כנגדו וראה חבילות חבילות של קוצים ונכנסו למדינה אמר אנה יכנסו כל החבילות הללו והיה שם פקח אחד א"ל מאלו אתה מתיירא גץ אחד יוצא משלך וגץ אחד משל בנך ואתה שורפן, כך כיון שראה אבינו יעקב עשו ואלופיו נתיירא, א"ל הקדוש ברוך הוא מאלו אתה מתיירא גץ אחד משלך וגץ א' משל בנך ואתם שורפים אותם כולם, הה"ד (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה